

Katedra sociální a kulturní antropologie
Filosofická fakulta, Univerzita Pardubice
POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

TÉMA: Život se specifickými poruchami učení

AUTOR: Bc. Hiblerová Klára

VEDOUČÍ DP: Tomáš Retka, Ph.D.

Předložená diplomová práce se zabývá specifickými poruchami učení, nicméně z jaké úhlu pohledu, to si nejsem zcela jistý. V nadpisu se píše „život se specifickými poruchami učení“, nicméně v textu jsem se o životě mnoho nedozvěděl, spíše jsem se dozvěděl hodně o specifických poruchách, jejich klasifikaci, přístupu k nim a jejich stigmatizaci ve společnosti, především ve škole. Z tohoto hlediska tudíž považuji trochu za nešťastný samotný název práce, který by měl odpovídat více obsahu práce.

Práci nelze upřít pečlivost a zevrubnost, se kterou se do ní autorka pustila. Nicméně rozsah práce je dán nejen vyčerpávajícím uchopením tématu, ale podle mého soudu také nadbytečným rozmělněním tématu o kapitoly, které nejsou zrovna nezbytné pro samotnou práci. Tady se dostávám k hlavní otázce, kterou na autorku mám – v čem je práce antropologická? Autorka cituje Jenkinse, že antropologický přístup je velmi potřebný pro toto téma, na druhou stranu jsme tu antropologii v práci hledal těžko. Je fakt, že děláme terénní výzkum, samo o sobě antropologii? Nebo je to nějaké specifické uchopení tématu? Hlavní problém v práci spatřuji v tom, že autorka pracuje s tématem spadajícím tradičně spíše do psychologicko-pedagogických oborů. Většina teoretického ukotvení je také v těchto oborech a studentka nepřesahuje existující škatulkování antropologickým nadhledem. Například v kapitole 6 rozebírá svou stáž v PPP a testování dětí předškolního věku. Namísto kritického přístupu k samotnému testování, škatulkování, vytváření všech dys- kategorií, se v práci dozvídáme zevrubnou charakteristiku těchto kategorií, testů a hodnocení. Je na tom hodně práce, ale domnívám se, že ta práce není antropologická, nýbrž se drží zažitého psychologicko-pedagogického úzu.

Naopak se mi poměrně líbily poslední dvě kapitoly, zabývající se normalitou a kulturním kapitálem. Zatímco kulturní kapitál a biomoc autorka rozebírá podle mého soudu věcně, strukturovaně, dostatečně a velmi zacíleně, což se mi moc líbilo, normalitu, eugeniku, ideály atd. rozebírá na můj vkus příliš zkratkovitě až povrchně. Přitom množství témat otevřených v této kapitole je správné, ale autorka zabíhá spíše ke generalizacím či obecným informacím, než k hlubšímu rozboru těchto témat ve vztahu k předmětu práce. Podkapitola o F. Nietzchem je pro mě nepřijatelně generalizovaná, přitom značná část textu řeší poněkud „mimo mísu“ roli jeho sestry na interpretaci díla, které se ale nevztahuje tolik k probíranému tématu.

Domnívám se, že text mohl být mnohem čtivější (a kratší), kdyby autorka vypustila poněkud nadbytečné kapitoly 5, 6 a určitě 7 (antropologie neřeší příčiny nemocí, ale dopad nemocí na život člověka, tedy kapitola 7 je předmětná, ale při obhajobě práce na jiném oboru) a namísto toho se rozepsala více v kapitolách 8 a 9. Navíc mě tu mrzí jedna zásadní věc. Práce je opřena o bezesporu rozsáhlý a poctivý terénní výzkum. To, co je z hlediska antropologie zajímavé, tedy kapitoly 8 a 9, ale není skoro nijak propojeno se samotným výzkumem. Pěkné propojení teorie s výzkumem je ale viditelné v kapitole 3.

Několik dalších poznámek k textu uvedu již stručněji v chronologickém sledu. V etice výzkumu mi chybí autorčino vymezení se v a k terénu, neboli reflexivita. Autorka je sama vtažena do tématu a používá prvky autoetnografie, ale neřeší etický, reflexivní rozměr této její pozice. Vadí mi formulace třetí výzkumné otázky: jaký má porucha vliv na jedince – to je otázka pro psychologa, ne antropologa (naopak druhá část otázky – jak to vnímají, to je čistá antropologie). Na straně 31 nahoře chybí citace Vorlíčka. V kapitole o stigmatu a předsudku mi přijde, že autorka nedostatečně rozlišuje pojmy předsudek a stereotyp (definice jsou uvedeny, ale nepřijde mi, že by autorka s pojmy odlišně pracovala) a nijak to neaplikuje nebo nevymezuje vůči vlastnímu výzkumu. To této kapitole hodně ubírá. Na straně 38 chybí uvedení citace k „nasyť mě, miluj mě, respektuj mě“. Na straně 44 autorka neakceptovatelně sklouzává k užívání pojmu vyšší/nížší kultura podle přístupu k lidem s SPU. Na kapitole 8 mi nevyhovuje automatické a mechanické převzetí informací ze zdrojů; u normality autorka čerpá pouze z Kolářové a nijak neporovnává informace, ani je kriticky nenahlíží (např. ideál vzniká až v 17. století? A co starořecký ideál krásy a jednoty těla a duše?). V případě kulturního kapitálu, přičemž tato kapitola se mi velmi líbila, je trochu problematické užívání pojmu třída v kontextu Bourdieuho teorie, neboť se vůči tomuto pojmu sám vymezuje. Závěr je z velké části rekapitulací, co je v jednotlivých kapitolách, ale nedozvídáme se moc autorčin závěr, jak se tedy žije lidem se SPU.

Po formální stránce je práce vesměs dobrá, jen autorce dělají zásadní problém interpunkce – málokteré souvětí, postupně se rozvíjející přísudky atp. je odděleno čárkami tak, jak by mělo být.

Hlavní výtka z mé strany je tedy i má hlavní otázka na autorku: je ta práce skutečně antropologická? Nicméně uznávám, že autorka prokázala vše, co se od ní očekává – umí zpracovat téma samostatně, provést výzkum, řádně pracovat s literaturou a předložit ucelený, byť poněkud roztahavý text.

Práci i přes výše uvedené výtky doporučuji k obhajobě a navrhuji známku D.